

7B

Eerder verscheen van Aafke Romeijn bij De Arbeiderspers

Concept M (roman, 2018)

Leegstand (2020)

Aafke Romeijn

7B

Roman

Uitgeverij De Arbeiderspers
Amsterdam • Antwerpen

Copyright © 2021 Aafke Romeijn

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van bv Uitgeverij De Arbeiderspers, Weteringschans 259, 1017 xJ Amsterdam.

Omslagontwerp: Siebe Bluijs

Portret auteur: Bianca Toeps

Typografie: Mat-Zet bv, Huizen

ISBN 978 90 295 4416 0 / NUR 301

www.aafkeromeijn.nl

www.arbeiderspers.nl

Groningen, 2028

0

Toen ze met graafmachines kwamen, wist ik nog niet hoe diep en breed de gaten zouden zijn die ze de jaren erna in mijn oppervlak zouden slaan. Met hun ijzeren monden kauwden ze mijn bodem stuk, retten mijn huid open. Ze denderden op rupsbanden mijn ingewanden in, om daar verder te wroeten. Het was niets wat ik niet van hen gewend was: mensen hebben de afgelopen honderd jaar weinig kansen onbenut gelaten om met hun gereedschap mijn vormen te bewerken. Maar vaak waren het lange naalden die ze in mij staken, met een precisie waar ik met mijn onbeweeglijke logge lichaam alleen maar jaloers op kon zijn. Chirurgen waren het, die boorden naar luchtbellens zo oud dat ik me niet meer precies herinner waar ik dreef toen ze ontstonden. Waarschijnlijk gewoon hier. Waar ben ik anders geweest, al die tijd? Ik heb nooit veel gereisd. Ik ben de provincie Groningen, waar zou ik heen moeten? Ik lag doodstil terwijl men als een acupuncturist naalden in mij draaide. De gasbellen waren zo vertrouwd dat ze me allang niet meer dwarszaten, toch voelde ik steeds een vreemd soort opluchting wanneer er weer een leeggezogen werd. Alsof je uren na een zware maaltijd nog een kleine oprisping voelt opborrelen.

Mijn wantrouwen komt niet geheel uit de lucht vallen. Ik geef toe dat ik me miskend heb gevoeld. Zelfs nu ik spreek, heb ik het idee dat je me niet werkelijk ziet. Je kent me wel, maar toch vooral van verhalen en topografieopdrachten op de ba-

sissschool. Die halve pannenkoek met dat rare puntvormige uitsteeksel aan de oostkant. Eindpunt van treinbanen en snelwegen. Niemand blijft hier, dat is altijd zo geweest. In een bepaald opzicht heb ik vrede met dat lot. Ik zou niet langer willen ruilen met provincies die zo tegen elkaar aanschurken dat hun stemmen versmolten zijn tot luid geroezemoes. Ik ken mijn grenzen, ik ben tot op zekere hoogte met rust gelaten, niet gecorrumpeerd. Ik bied uitzichten die in weidsheid ongevenaard zijn. Hier waait het nog. Maar het steekt me dat ik alleen werkelijk onderzocht en gezien ben wanneer er bij mij iets te halen viel wat elders nodig was.

Eerst was er de turf. Men groef lange kanalen, waardoor water stroomde van oost naar west of omgekeerd. Veenkoloniën aan het eind ervan boden ruimte aan honderden, nee, duizenden landarbeiders, die met lompe bewegingen rechthoekige stukken van mijn huid oogstten en ze te drogen legden in de zon. De verschrompelde vellen werden op grote platte boten naar het westen getrokken, eerst naar de Stad, daarna verder naar de krioelprovincies, waar burgers met geld er hun kachel warm mee stookten terwijl elders oorlog werd gevoerd tegen de Spanjaarden.

Daarna werd het zout ontdekt, en sindsdien spuit men water tussen mijn aardlagen en pompt het inclusief de opgeloste zouten weer omhoog, alsof ik poriën heb gekregen om door te zweten.

Als laatste was er de grootste ontginning van al: het gas dat zich had opgehoopt in mijn binnenste. Ik was er niet aan gehecht – ik ben aan geen enkele grondstof gehecht, slechts aan de gelaagde mozaïek die ze gezamenlijk vormen – maar voelde me toch onheus bejegend toen men mij vol stak met leidingen en boorkanalen. Was het omdat het gas niet of maar zeer ten dele voor mijn eigen bewoners bestemd was?

Mijn woede en onrust over de leidingen die me ongewild verbonden met de rest van het land nam in razend tempo toe, en aan het begin van de eenentwintigste eeuw trilde en beefde

ik als een verzwakt dier dat nog een laatste poging doet om een roofdier van zich af te slaan. Leeggezogen, ontmanteld, vernederd – ik was geen schim meer van wie ik ooit was. Al die tijd werd ik niet gezien als geheel, maar als som van bruikbare onderdelen. Een auto die op de sloop stond te wachten tot hij uit elkaar geschroefd werd om onderdelen te leveren. Nooit meer zou hij doen waarvoor hij gebouwd was: rijden.

Mijn inwoners trokken weg, bang dat de stenen uit hun muren zouden trillen, de dakpannen op hun hoofd zouden vallen wanneer ze in bed lagen, en ik schaamde me dat ik hun geen fermere ondergrond kon bieden. Met pijn in het hart liet ik ze gaan, en ik zag hoe de krioelprovincies hun ledematen zachtjes heen en weer bewogen om de ontheemden in hun huidplooiën te laten neerstrijken.

Eerst verdwenen schooltjes en kerken, daarna supermarkten, postkantoren, huisartsen, bushaltes, ten slotte werden hele huizenblokken dichtgetimmerd met platen van geperst hout. Als ik goed luisterde, hoorde ik wethouders tijdens raadsvergaderingen praten over herbestemming, maar uiteindelijk werden alleen de kleine protestantse kerkgebouwtjes door westerlingen die gevlucht waren voor het gekrioel in de Randstad verbouwd tot ruime woonvilla's met kamers zo groot dat ze nauwelijks warm te stoken waren.

Toen de scholen en winkels sloten, moesten dorpsbewoners die achterbleven steeds langere afstanden afleggen om hun kinderen weg te brengen, brood te halen, enveloppen in brievenbussen te steken. Dag en nacht waren ze in de weer om zwarte teerstrepen over mijn romp te trekken, N-wegen met nummers in plaats van namen. Maar rijngemak compenseert het gemis van gemeenschap niet, en de dorpen, eens een fijnvertakt netwerk van leven op mijn huid, bleven verweesd achter. Van elk ervan herinnerde ik me hoe het gebouwd was, soms met hele straten tegelijk, langs een kanaal of doorgaande route; nu werd er nog slechts gewacht op bulldozers en sloophamers.

Sloop is geoorloofd als middel om ruimte te creëren, maar hier werd ongewenste leegte gebaard, leegte in leegte, het was een oneindige vlakte geweest als er geen horizon tegenover had gestaan.

Het lukte me niet te wennen. Hoezeer ik ook op mijn weidsheid gesteld ben, afbraak is iets anders dan uitzicht. De leegstand verspreidde zich als een schimmelinfectie over mijn lichaam, industrieterreinen ademden voor de laatste keer uit, loodsen braakten voorwerpen en grondstoffen, ergens verliet men een woonwijk in aanbouw waar alleen de straten en riolen waren aangelegd. Een eenzaam opgeleverd buitenhuis smeekte om verf. Investeerders dropen af. Pas toen de gaszuigers definitief de handdoek in de ring gooiden, voelde ik de rillingen wegtrekken. Hier lag ik, verlaten, op die bescheiden universiteitskern ter hoogte van mijn navel na. Ik stond mezelf toe een moment mijn ogen te sluiten, het klotsen van de getijden tegen mijn onbewoonde zandbanken te voelen. Het kietelen van strandloper-tjes en plevieren die door de branding heen en weer renden en me prikten met hun snaveltjes, op zoek naar eetbaars.

Mijn eilanden zijn mijn meditatiepunt, mijn toevluchts-oord in onrustige tijden. Er zijn periodes geweest dat ik betreurde nooit het voorrecht te hebben genoten van eilandbe-woning, in de menselijke zin van het woord dan. Want elk jaar verwelkom ik massa's eidereenden, die me verwaardigen met hun kroost. Ze hebben geen straatnamen of brievenbus-sen nodig, en laten het helmgras met rust.

Ik schrik niet wanneer de vloed een hap neemt uit mijn zandbanken, het is het ademen van de getijden en de onder-grond. Toch ben ik elke keer blij als mijn twee dependances in de Waddenzee de seizoenen weer overleefd hebben en zich opmaken voor een nieuwe lente, lonkend naar overvliegende vogels.

Ik werd opgeschrikt uit mijn sussende trance door een lange sliert zwarte auto's die bij Beerta het landschap in reden en parkeerden bij de kerk van Finsterwolde. Mannen in kostuum stapten uit, andere mannen in minder formele kledij klapten paraplu's open en hielden die boven de hoofden van hoogwaardigheidsbekleders. Ik herkende ze direct van de vorige keer, ze waren dingen van plan. Mannen met zwarte auto's en kostuums komen hier niet zomaar.

Het verbaasde me dat ze na het debacle van Blauwestad opnieuw bevangen leken door grootheidswaan. Die groots opgezette woonwijk, gebouwd op armen van aarde die zich uitstrekten in een meer net boven Beerta, moest tijdens de leegloop nieuw leven trekken. Het zou een volwaardige nieuwe groeikern worden, zoals ze dat noemen, maar het bleef bij enkele vrijstaande villa's op lege landarmen, ver van voorzieningen. Een spookstad. De bouwgrond was onverkoopbaar bij gebrek aan werkgelegenheid. Ik had de schaarse bewoners een aai over hun bol willen geven, ze willen vergeven voor hun naïeve gok. Ik was ervan overtuigd dat deze regio zich voorgoed zou nestelen in vergetelheid. En nu waren ze er weer, de mannen met diepe zakken.

Het duurde nog bijna drie jaar voordat de bulldozers kwamen. Ze groeven iets wat leek op de krater van een atoombom. Ik ervaar geen pijn, in elk geval niet zoals die door de mens omschreven wordt, maar ik registreer elke zandkorrel die opwaait of neerdaalt, en het gat van Beerta was een monster dat me naar adem deed happen.

Tot dan toe was bouw een gefaseerd fenomeen geweest, waardoor ik geleidelijk kon wennen aan nieuwe stadsstructuren. Je moet bedenken dat niemand mij ooit iets vertelt; ik zie nieuwe bouwwerken simpelweg verrijzen, zoals een omwonende die niet de moeite neemt om bij te houden welke bouwvergunningen er worden verleend door de gemeente. Met enig ontzag kijk ik dan toe hoe stalen frames worden omkleed tot weers- en tijdsbestendige onderkomens. In Beerta werd

dat ontzag weggedrukt door verontrusting, die steeds toenam wanneer er weer een nieuwe ring aarde werd afgegraven rondom het beginpunt. Dit ging verder dan Blauwestad of een industrieterrein, dit was van een andere orde. Pas na maanden graven begon het bouwen, met staal en beton, alsof men mij vanuit het diepst van mijn zijn wilde herstructureren. Laag na laag richtte het monster zich uit de aarde. Ik zag op een aantal plekken al een dak verschijnen, een eind aan de verrijzenis, toen opeens de werktuigen en hun bestuurders langzaam verdwenen. Hier en daar werd nog even door-gewerkt, maar wie eenmaal naar huis was bleef daar. Het was alsof de orders waren verstomd. Langzaam doofden de bouw-lampen die gegroepeerd aan enorme masten dag en nacht tot een langgerekt geheel maakten.

Ik ben nooit te weten gekomen wat de exacte reden van de bouwstop was, maar ik heb wel een vermoeden. Nog geen jaar nadat de laatste hekken rondom de betonkrater waren verdwenen, voelde ik een subtiel maar niet mis te verstaan trillen in een van de torens die tot het hoogste punt waren geraakt. Het trillen ontstond bovenin, net onder de top, het onzekere beven van een klein hondenras, maar het straalde al snel uit tot in de diepste betonlagen. Ik herkende het van eeuwen eerder, toen menselijke bouwsels nog regelmatig schuddend tegen de vlakke gingen tijdens storm of sneeuw. Het begon me te dagen. Hier was men te ambitieus geweest. Net als Blauwestad zou deze moloch, waarvan ik inmiddels wist dat hij het nummer zeven had meegekregen, achterblijven als symbool voor provinciale hoogmoed.

Er moesten dus ergens nog zes van deze icarusprojecten liggen, en waarschijnlijk waren die wel tot de nok voltooid, anders had men geen zevende poging gewaagd. Mijn horizon reikte niet ver genoeg om te zien hoe die andere opgevlude kraters eruitzagen, ik moest het doen met deze mislukte blauwdruk, die mijn buik ontsierde als een ontstoken litteken.

Ik had kunnen weten dat ze het er niet bij zouden laten zitten. Twee onvoltooide waanzinstukken op nog geen drie kilometer van elkaar, dat kon niet ongestraft blijven. Wie ze iets dachten te moeten bewijzen is me nog altijd niet duidelijk, maar leer mij de mens kennen: er is geen vingerwijzende autoriteit nodig om een ongezonde dadendrang te ontketenen. Nog geen anderhalf jaar nadat de laatste lichtmast bij gebouw 7 was ontmanteld, werd hij twee kilometer verderop alweer opgesteld. Ditmaal trok een lange slinger van graafmachines iets oostelijker en kwam tot stilstand tussen Finsterwolde en Hongerige Wolf. Zoals men in de voorgaande eeuwen land had gecreëerd waar het nog niet was, zo ontdeed men mij nu voor de tweede maal van aarde die er al miljoenen jaren lag.

Ik rekte me uit en legde me neer, wetende wat er ongeveer zou komen. Het graven ging sneller dan de vorige keer, het beton droogde goed door de gunstige zomers van de jaren twintig van de eenentwintigste eeuw. Ik ben geen bouwkundig expert, maar ik voelde wel dat men niet alleen sneller, maar ook grondiger te werk ging ditmaal. Er werd meer heen en weer gelopen, er waren meer mannen met helmen en papieren, en er was meer verkeer tussen de Stad en de Put, zoals ik het bouwwerk was gaan noemen. De metselaars, timmerlui en ambtenaren die zich met het project bezighielden gebruikten een andere naam, die helaas niet van meer fantasie getuigde. 7B noemden ze het stalen staketsel.